

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 320

van **ELISABETH MEULEMAN**

datum: 27 mei 2021

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) - Impact van audiovisuele content op ons dagelijks leven

Beeld in al zijn vormen (foto's, memes, tv-programma's, films, video's - al dan niet in combinatie met tekst) is alomtegenwoordig in ons dagdagelijks leven. Het is een verrijking op cultureel en informatief gebied.

Er is echter een keerzijde aan onze beeldcultuur. Beelden worden ook gemanipuleerd, uit hun context getrokken, onvoldoende omkaderd. De grens tussen realiteit en fictie vervaagt. De kijker weet niet goed meer wat feit en fantasie is.

Dat kan leiden tot argwaan, parallelle werkelijkheden en dat resulteert in het slechtste geval tot een destabilisering van ons democratisch systeem omdat we als maatschappij geen gemeenschappelijke waarheid meer hebben en dat is nu eenmaal voor een stuk nodig om als groep te kunnen functioneren.

Het is dus belangrijk om correcte context bij beelden mee te geven. Bijgevolg, als er verschillende meningen en visies zijn, dient dat duidelijk aangegeven te worden.

Beelden zijn per definitie de corebusiness van het VAF. We lezen in de visienota 2020-2021: "Beeldcommunicatie zal een cruciale rol spelen in de samenleving van morgen. Audiovisuele content zal ons doen en denken meer dan ooit bepalen. Het VAF pleit er dan ook voor om de Vlaamse audiovisuele creatiesector te versterken en om van de productie van lokale content in Vlaanderen een speerpunt te maken. We hebben het dan over lokale content die kwaliteit als handelsmerk heeft. Zowel inhoudelijk als ethisch, artistiek, technisch en innovatief. Lokale content met een focus op maatschappelijke relevantie, die streeft naar toegankelijkheid voor elke Vlaming en bijdraagt aan de internationale uitstraling van onze regio."

Samengevat: het VAF is zich bewust van het feit dat beeld een grote impact heeft op ons doen en denken. Het VAF wil kwaliteitsvolle lokale content, waarbij inhoud en ethiek belangrijk zijn, ondersteunen en internationaal promoten.

1. a) Lopen er bij het VAF specifieke trajecten, zijn er bijvoorbeeld structureel wederkerende overlegmomenten, die hierover reflecteren en dit meer in de diepte uitwerken?
- b) Wie zit er mee aan tafel? Worden de beoordelingscommissies betrokken?

2.
 - a) Waaraan moet kwaliteitsvolle lokale content met de kenmerken inhoudelijk, ethisch, artistiek-technisch en innovatief concreet voldoen?
 - b) Op welke manier wordt dit concreet door de leden van de beoordelingscommissies meegenomen wanneer zij dossiers beoordelen?
3. Is de minister van mening dat er bij de vertoning van een film waarover verschillende meningen zijn betreffende inhoud en ethiek, een duidelijke disclaimer aanwezig is , een soort kijkwijzer, die de kijker hierover informeert?
 - a) Zo ja, hoe ziet de minister dat en wat zal hij ondernemen om dit te bewerkstellingen? Zo niet, waarom niet?
 - b) Vindt de minister dat dit doorgetrokken dient te worden naar promotionele acties bij lancering van zo'n film? Zo ja, hoe gaat hij dat dan aanpakken? Zo niet, waarom niet?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 320 van 27 mei 2021

van **ELISABETH MEULEMAN**

1. Eerst en vooral moet de plaats van VAF-gesteunde creaties binnen de zeer brede en alomtegenwoordige beeldcultuur waarmee de burger geconfronteerd wordt, goed geduid worden. Door de aard van de creaties die het VAF ondersteunt, is de kans op misleidende informatie en beeldmanipulatie zeer gering. Het betreft fictiefilms, documentaires, animatiefilms, experimenteel en interactief/VR werk, alsook tv-reeksen in grosso modo dezelfde genres. Eventuele vervaging tussen deze genres kan men eerder kwalificeren als een 'hybride' auteurscreatie dan als een productie die er toe zou leiden om de kijker te manipuleren. Het zijn immers stuk voor stuk creaties die sterk gekenmerkt zijn door de artistieke of creatieve rol van de maker(s). Ze willen emotioneel of intellectueel verrijken, ontroeren, ontspannen, verwonderen, bevragen,... maar pretenderen niet om de kijker objectief te informeren en worden ook niet op die manier door het publiek gepercipieerd. Ook de context waarbinnen VAF-gesteunde creaties worden aangeboden (in de bioscoop, op een festival, op een VOD-platform, op een Vlaamse omroep, enz.) zorgt er in realiteit voor dat er weinig misverstanden bestaan over de rol en functie van deze creaties.

Bovendien gaat het binnen de totaliteit van wat burgers dagelijks aan beelden 'consumeren' (internationaal en lokaal, via social media, tv, internet, enz.) over een eerder bescheiden aantal. Bijvoorbeeld m.b.t. VAF-gesteunde Vlaamse speelfilms gaat het over een 8-tal per jaar, Vlaamse documentaires een 10-tal per jaar, kortfilms een 8-tal per jaar, fictiereeksen 2 à 4. Bovendien richten deze creaties zich tot diverse publieken.

Er lopen binnen het VAF dan ook geen specifieke trajecten hierrond. De visienota van het VAF voor 2018-2021 reflecteerde in algemene zin wat het VAF belangrijk vindt in zijn ondersteuningsbeleid en het soort projecten dat voor ondersteuning in aanmerking komt, sluit hierbij aan. Sinds de redactie van deze visienota in 2018, die destijds persoonlijk aan alle commissieleden werd toegestuurd, gingen een nieuwe directeur-intendant en een nieuw bestuur van start, die momenteel werken aan een geactualiseerde visie voor de komende periode.

2. De beoordelingscommissies worden op de hoogte gesteld van de algemene visie van het VAF. Meer bepaald zullen ze in de loop van dit jaar de geactualiseerde visie meekrijgen, samen met een wat concreter geformuleerde maar nog steeds zeer open leidraad voor het beoordelen van projecten. Bij het beoordelen van audiovisuele creaties komen immers vele aspecten samen, waarbij hoger vermelde waarden belangrijk zijn, maar worden meegenomen doorheen de bespreking van aanvragen zonder dat hier een 'objectieve' meting of toetsing op kan plaatsvinden.

De commissieleden worden gezocht op basis van hun competentie om kwaliteitsvolle projecten te onderscheiden. Hun competentie en hun complementaire profielen staan ervoor garant dat er voldoende oog is voor artistieke en technische kwaliteit alsook voor ethische gevoeligheden, innovatie en maatschappelijke relevantie. De evaluatie van creatieve of artistieke projecten reduceren tot het aftoetsen van een set criteria, zou echter afbreuk doen aan de complexe evaluatie van aanvragen en de opdracht om hierbinnen de meest veelbelovende projecten te selecteren.

Indien zich toch een geval zou voordoen, waarbij bijvoorbeeld fictie bewust zou worden voorgesteld als realiteit, zonder enige aanduiding voor de kijker, dan zal de commissie hierover de nodige kritische zin aan de dag leggen, het project mogelijk niet in die vorm selecteren of de aanvrager al in projectfase expliciet verzoeken hierover naar de toekomstige kijker de nodige duidelijkheid te verschaffen.

3. Op 8 januari 2020 heb ik samen met de bevoegde ministers van de Franse Gemeenschap, Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie Kijkwijzer ingevoerd in België. Dit classificatiesysteem wordt gebruikt om bioscoopfilms van informatie te voorzien over mogelijke schadelijke inhoud voor kinderen. Met het Kijkwijzersysteem worden producties geclassificeerd op basis van een online vragenlijst. Die is opgebouwd rond het type van de film en zes inhoudelijke thema's die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van minderjarigen. De antwoorden op de vragen leiden automatisch tot een welbepaalde leeftijdsclassificatie en inhoudsclassificatie. Momenteel wordt er gewaarschuwd voor geweld, angst, seks, grof taalgebruik, discriminatie en alcohol- en drugsmisbruik. Momenteel zie ik geen redenen om deze inhoudsclassificaties uit te breiden.

Het is in ieder geval niet de bedoeling om via het VAF morele voorwaarden te stellen over de ondersteunde productie en in te breken op de creatieve vrijheid van de maker. We moeten vermijden in een cultuur terecht te komen van 'wenselijke' en 'minder wenselijke' films, want dat leidt onvermijdelijk tot censuur. Bovendien is het probleem dat u aanhaalt – manipulatie van beelden, onvoldoende omkadering, vervaging van de grens tussen fictie en realiteit – niet het gevolg van de audiovisuele sector, maar van een beeldcultuur waarin bewust desinformatie wordt verspreid. Het is niet correct om hiervoor de verantwoordelijkheid bij de audiovisuele sector te leggen.

Het samenwerkingsakkoord van 15 februari 2019 legt een verplichting op aan de aanbieder en bioscoopexploitant van een film om de Kijkwijzerclassificatie te communiceren, ook op dragers ter promotie van een film. Ik pleit niet voor een uitbreiding van Kijkwijzer naar ethische thematieken, dus ook niet voor een vermelding hiervan bij promotionele acties.